

KUTSESTANDARD

Sepp, tase 5

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Kutsestandardeid kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Sepp, tase 5	5

A-osa KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus

Sepistamine on metallide survetöötlemine, mille puhul toode või pooltoode saadakse kuumutatud toorikut plastelt deformeerides. Sepistamisel muudetakse järkjärguliselt tooriku kuju sepavasara, suruõhuvasara jm sepatööriistade ning masinate abil.

Sepp, tase 5 valmistab enda koostatud kavandite või etteantud esemete järgi kvaliteetseid, esteetilisi ja funktsionaalseid sepiseid sh unikaalsemeid ja väikesarju. Tema käe all valmivad erinevatest metallidest traditsioonilistes või kaasaegsetes tehnikates sepistatud tööriistad ning käsitöö- ja tarbeesemed.

Tööülesanded on seotud metallide ettevalmistuse, kuumtöötlemise ja sepistamise, sepise kokku monteerimise ja sepise pinna viimistlemisega. Töö eeldab orienteerumist olulisemates sepi mõjutunud ajaloolistes stiilides ja perioodides.

Sepp, tase 5 vastutab enda ja teiste töötajate töötulemuste eest. Ta organiseerib ja suunab kaastöötajate või praktikantide tegevust. Ta majandab ettevõtet ning teeb koostööd oma eriala spetsialistide ning sidusalade esindajatega: ehitajate, sisekujundajatega jt. 5. taseme sepp turundab oma toodangut, suhtleb tellijatega ning osutab teenuseid, nagu näiteks sepi valmistamine kavandite järgi, allhanke tegemine ja harrastajate juhendamine.

Lisaks 5. taseme sepale on kutsealal ka madalam tase, vähema vastutuse ja töökogemusega sepp, tase 4.

A.2 Tööosad

A.2.1 Sepiste valmistamine

1. Esemete kavandamine.
2. Tööjooniste koostamine ja kavandite lugemine.
3. Materjalide varumine ja kasutamine.
4. Tööprotsessi ettevalmistamine.
5. Töövahendite ja seadmete ettevalmistamine ja kasutamine.
6. Ergonoomilise ja ohutu töökeskkonna loomine.
7. Eseme valmistamine ja viimistlemine.
8. Tööprotsessi dokumenteerimine.

A.2.2 Sepatööalane ettevõtlus

1. Ettevõtte tegevuse korraldamine.
2. Töötajate juhendamine.
3. Esemete disainimine.
4. Toote ja/või teenuse arendus.
5. Toodete ja/või teenuste esitus ning müük.

A.2.3 Nõustamine ja juhendamine

1. Nõustamine.
2. Juhendamine.

3. Õppematerjalide koostamine.
A.3 Töö keskkond ja eripära
Töökoormus võib jaotuda ebaühtlaselt, vajadusel tuleb valmis olla hooajatööks. Töö võib olla füüsiliselt pingutav, sundasendit nõudev ja kiire tempoga. Võib esineda kokkupuudet tolmu, müra või vibratsiooniga, mis võib kujutada ohtu tervisele (allergia vms), mistõttu on vaja kasutada töökaitsevahendeid ning järgida tööohutusnõudeid.
A.4 Töövahendid
Alasi, alasi abivahendid, sepavasaraad, sepapihid, pinnid, venitusrauad, sepameislid ja -tornid, masinad ja seadmed.
A.5 Tööks vajalikud isikuomadused
Töös on olulised käeline osavus, ruumiline kujutlusvõime, ilumeel, proportsioonitunnetus, püsivus, õpivalmidus ja vastutustunne, visuaalne mälu ja loogiline mõtlemine.
A.6 Kutsealane ettevalmistus
5. taseme sepa kutseoskused on omandanud töö käigus. Tavaliselt on tal töökogemuse eelselt ka 4. taseme kutsealane ettevalmistus.
A.7 Enamlevinud ametinimetused
Sepp.

B-osa KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur
Selle kutse taotlemisel tuleb tõendada kõik kompetentsid.
B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.2.1 Sepiste valmistamine	EKR tase 5
Tegevusnäitajad: 1. kavandab eseme, arvestades vormi, kompositsiooni ja värvusõpetuse põhimõtetega ning lähtudes materjali eripärast ja kasutatavast tehnoloogiast; 2. kavandab oma idee tellijale ja teostajale arusaadavalt; loeb kavandeid ja tööjooniseid; 3. arvestab vastavalt kavandile, tööproovile ja eseme otstarbele materjali koguse; hindab materjali kvaliteeti ja sobivust, arvestades selle kasutamise eesmärki; varub materjalid; valmistab ette tööks vajaliku koguse materjali vastavalt juhendile ja kasutatavale tehnikale, arvestades valmiva eseme otstarvet ning omadusi; kasutab ressursse säästlikult; 4. planeerib eseme või kavandi põhjal töö käigu: planeerib tööde järjekorra ja tööülesande täitmiseks kuluva aja, arvestades tööde mahtu, toodete hulka ja tellija vajadusi; arvestab enda ja meeskonna tööks kuluva aja, arvestades eseme valmimise tähtaega; 5. valib välja sobivad töövahendid ja seadmed, vajadusel valmistab ja/või kohandab neid; kontrollib seadmete ja tööriistade korrasolekut, vajadusel korraldab hooldust; kasutab seadmeid, töövahendeid ja -riistu, järgides kasutusjuhendeid ning hooldusnõudeid; 6. seab valmistusprotsessist lähtudes sisse ohutu, ergonoomilise ja käepärase töökoha ning hoiab selle puhta ja korras; 7. valmistab sepise või sepise osad, kasutades kuumtöötlemist ja sepistamist nii käsitsi kui suruõhuvasara vm töövahendi abil ning valides tehnoloogiast lähtuvalt sobiva söe või gaasi; kasutab erinevaid ääsi ja ahju tüüpe õigesti; kuumutab erinevaid terase marke, arvestades nende eripära ja omadusi; kasutab termotöötamise võtteid (nt karastamine, noolutamine, normaliseerimine, lõõmutamine); monteering sepise sobivas tehnikas, nt jootmise, keevituse, keetmise, neetmise, või klammerdamise teel; viimistleb tehtud töö, kasutades pinnaviimistluste ja korrosioonitõrje tehnoloogiaid; parandab lihtsamaid sepiseid, kasutab sobivaid töövõtteid ja tööriistu;	

8. dokumenteerib tööprotsessi esemete kordusvalmistamiseks ja kogemuse talletamiseks; teeb valmisesemete esitlemiseks fotod, kasutab neid toodete reklaamimiseks ja müügiks.

B.2.2 Sepatöölane ettevõtlik

EKR tase 5

Tegevusnäitajad:

1. hindab tegutsemise eesmärgist lähtuvalt ettevõtluse võimalusi; valib talle sobiva ettevõtlusvormi; korraldab oma tegevust, arvestades kutsealast teavet ja õigusakte ning lähtudes väikeettevõtluse põhitõdedest; planeerib oma töö; teeb koostööd erinevate partneritega, sh võrgustikega, jälgides tegutsemise tõhusust; sõlmib lepingud klientide, alltöövõtjate, tarnijate jt osapooltega;
2. annab arusaadavalt edasi kutsealaseid oskusi ja teadmisi kaastöötajatele või koostööpartneritele ja praktikantidele; organiseerib ja kontrollib juhendatavate tööd, annab juhendatavatele konstruktiivset tagasisidet, probleemide ilmnemisel pakub välja lahendusi;
3. turuseisust lähtuvalt leiab oma tootele ja/või teenusele sobiva sihtgrupi; kujundab sihtgrupist lähtudes toote ja/või teenuse, arvestades vajadust ja nõudlust uute toodete järele;
4. leiab oma tootele ja teenusele sobivaima teostusviisi, lähtudes sihtgrupist, logistikast, tasuvusest ja tootmisbaasist; kujundab toote ja/või teenuse hinna; korraldab toote pakendamise, vajadusel koostab kasutus- ja hooldusjuhendi; analüüsib klientide tagasisidet eesmärgiga hinnata tooteuueenduse või uue toote arendamise vajadusi;
5. organiseerib oma toodete ja/või teenuste esitluse ning müügi, arvestades nõudlust, võimalusi, tasuvust jm.

B.2.3 Nõustamine ja juhendamine

EKR tase 5

Tegevusnäitajad:

1. nõustab tellijat ja koostööpartnerit sobiva materjali, tehnoloogia ja kompositsiooni valimisel oma pädevuse piires;
2. jälgib juhendatava tööd ning vajadusel selgitab ja korrigeerib töövõtteid, demonstreerides ja lastes juhendataval tegevust korrata kuni korrektse tulemuse saavutamiseni; annab juhendatavale tagasisidet töösoorituste ning töö edenemise kohta;
3. koostab õppematerjale ja tööjuhiseid.

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.4 Sepp, tase 5 kutset läbiv kompetents

EKR tase 5

Tegevusnäitajad:

1. järgib oma tegevuses käsitöölise eetikanõudeid (vt lisa 1 Käsitöölise kutse-eetika); hoiab ja säilitab kultuuripärandit; arvestab eriala pärandiga: rauakasutuse ajalugu, sh raua jõudmine Eesti aladele, iidsete rauasulatustehnoloogiad, sepatöö areng ja traditsioonid maailma ajaloos, Eesti professionaalse sepatöö arengujooned 20. saj;
2. järgib oma tööga seotud õigusakte, sh autoriõiguse seadust;
3. planeerib ja kasutab ressursse (nt inimesed, aeg, töövahendid, finantsid) efektiivselt ja säästlikult; jälgib tähtaegadest ning etappidest kinnipidamist; tagab vajalikud ressursid; planeerib tervikliku tegevuskava, korraldab tööprotsessi, jälgib töö kvaliteeti;
4. säilitab ja arendab oma kutseoskusi; hoiab end kursis valdkonna tehnoloogiliste muutustega; annab arusaadavalt edasi kutsealaseid oskusi ja teadmisi;
5. tegutseb vastutustundlikult ja eesmärgipäraselt, arvestades töötervishoiu, keskkonnahoiu ja tööohutuse reegleid; kasutab vastavalt vajadusele isikukaitsevahendeid;
6. töötab tõhusalt meeskonnas; arvestab teistega ja täidab oma rolli meeskonnas; juhib meeskonda, tagab meeskonna motiveerituse; organiseerib ja kontrollib juhendatavate tööd;
7. reageerib tööprotsessis tekkinud eriolukordades adekvaatselt, lahendab olukorra;
8. valib sihtgrupile vastava suhtlemisviisi; esitab teabe selgelt, loogiliselt ja sihtgrupile mõistetavalt;
9. kasutab oma töös digioskuste osaoskusi Info haldamine, Suhtlemine digikeskkondades, Sisuloome ja Turvalisus (vt lisa 2 Digioskused);
10. kasutab nii kõnes kui kirjas korrektset eesti keelt klientide ja kolleegidega suhtlemiseks vajalikul tasemel; kasutab erialast terminoloogiat korrektselt; jagab ja vahetab tehnilist informatsiooni vähemalt ühes vöörkeeles.

Hindamismeetod(id):

Läbivaid kompetentse hinnatakse teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamise käigus.

C-osa ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	19-07112025-4.6/8k
2. Kutsestandardi koostajad	Ivar Feldmann, OÜ Raudtuli Heigo Jelle, OÜ HJ Joonas Kiri, Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskool Maret Lehis, Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit
3. Kutsestandardi kinnitaja	Kultuuri Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	36
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	07.11.2025
6. Kutsestandard kehtib kuni	06.11.2028
7. Kutsestandardi versiooni number	8
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	7221 Sepad, stantsijad jms oskustöölised
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	5
C.2 Kutsenimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Blacksmith, level 5
C.3 Lisad	
Lisa 1 Käsitöölise kutse-eetika	
Lisa 2 Digioskused	